

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

VLKOVSKÁ VERONIKA

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky

Bakalářská práce

2021

Vlkovská Veronika

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Vlkovská**
Osobní číslo: **E18261**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku: Management malých a středních podniků**
Téma práce: **Význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky**
Zadávací katedra: **Ústav podnikové ekonomiky a managementu**

Zásady pro vypracování

Cílem je posoudit význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky, a to na základě analýzy jejich podílu na tvorbě hrubého domácího produktu, zapojení do mezinárodního obchodu, podmínek pro podnikání a dalších relevantních faktorů. Dále je cílem stanovit faktory, které nejvíce limitují podnikání v České republice, a podmínky, jejichž zlepšení by naopak přispělo k vyšší podpoře podnikání malých a středních podniků.

Osnova:

- Vymezení základních pojmů.
- Asociace malých a středních podniků.
- Rodinné podniky v české ekonomice.
- Analýza významu malých a středních podniků v ekonomice.
- Shrnutí a vlastní návrhy pro další rozvoj malého a středního podnikání.

Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Rozsah grafických prací: –
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

HAVLÍČEK, Karel. Management & controlling: malé a střední firmy. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress. ISBN 978-80-7408-056-2.
KENYON-ROUVINEZ, Denise a John L. WARD. Rodinná firma: jak vybudovat, úspěšně vést a předat rodinný podnik. Přeložil Jiří OGRČEKÝ. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-095-0.
VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. Podnikání malé a střední firmy. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6.
ZAPLETALOVÁ, Šárka. Podnikání malých a středních podniků na mezinárodních trzích. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-16-3.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jan Čemohorský, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. září 2020
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2021

LS.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2020

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Práci s názvem Význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26.4.2021

Vlkovská Veronika v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Především bych chtěla poděkovat za trpělivost a schovívavost, dále za odborné poznámky a připomínky a cenné rady v celém průběhu zpracování mé bakalářské práce mému vedoucímu, a to doc. Ing. Janu Černohorskému, Ph.D.

ANOTACE

Záměrem bakalářské práce je posoudit význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky, a to na základě analýzy jejich podílu na tvorbě hrubého domácího produktu, zapojení do mezinárodního obchodu, podmínek pro podnikání a dalších relevantních faktorů. Dále je cílem stanovit faktory, které nejvíce limitují podnikání v České republice, a podmínky, jejichž zlepšení by naopak přispělo k vyšší podpoře podnikání malých a středních podniků.

KLÍČOVÁ SLOVA

Malý a střední podnik, rodinná firma, hrubý domácí produkt, export, podnikatelský plán

TITLE

The importance of small and medium enterprises in the economy of the Czech Republic

ANNOTATION

The aim of the bachelor thesis is to assess the importance of small and medium enterprises in the economy of the Czech Republic, based on the analysis of their share in gross domestic product, involvement in international trade, business conditions and other relevant factors. Furthermore, the aim is to determine the factors that most limit the business in the Czech Republic, and the conditions, the improvement of which would lead to the higher support for small and medium enterprises.

KEYWORDS

Small and medium enterprise, family business, gross domestic product, export, business plan

Obsah

Seznam obrázků	- 8 -
Seznam tabulek	- 8 -
Seznam zkratk	- 9 -
Úvod	11
1 Vymezení základních pojmů	12
1.1 Definice dle NOZ	12
1.2 Živnost	13
1.3 Společnost s ručením omezeným	14
1.4 Akciová společnost	14
1.5 Malé a střední podniky	15
1.6 Podnikatelský plán	16
1.7 Limity podnikání	19
2 Asociace malých a středních podniků	22
2.1 Program Svou cestou – Young Business	22
3 Rodinné podniky	25
3.1 Rodinné firmy a pandemie koronaviru	26
4 Analýza významu malých a středních podniků v ekonomice	29
5 Shrnutí a vlastní návrhy pro další rozvoj malého a středního podnikání	41
Závěr	44
Použitá literatura	46

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vývoj aktivních subjektů v ČR v letech 2010 – 2019.....	28
Obrázek č. 2: Vývoj počtu zaměstnanců MSP v ČR v letech 2010 – 2019.....	31
Obrázek č. 3: Vývoj mzdových nákladů MSP v ČR v letech 2011 – 2019.....	32
Obrázek č. 4: Vývoj výkonů MSP (HNP) v ČR v letech 2011 – 2019.....	34
Obrázek č. 5: Vývoj přidané hodnoty MSP v ČR v letech 2011 – 2019.....	35
Obrázek č. 6: Vývoj investic MSP v ČR v letech 2010 – 2019.....	36
Obrázek č. 7: Porovnání MSP a ČR vývoje zahraničního obchodu v letech 2014 – 2019 (v mil. Kč).....	37

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Růst počtu MSP v letech 2011 - 2018	30
Tabulka č. 2: Počet OSVČ v letech 2012 – 2019.....	31
Tabulka č. 3: Nárůst mzdových nákladů v letech 2012 – 2019 (v %)......	33
Tabulka č. 4: Vývoj počtu zaměstnanců 2012 – 2019 (v %)......	33
Tabulka č. 5: Podíl MSP na celkových výkonech (HNP) a na přidané hodnotě podnikatelské sféry 2012 – 2019 (v %)......	36
Tabulka č. 6: Podíl MSP na celkových investicích podnikatelské sféry 2010 – 2019 (v %)..	37
Tabulka č. 7: Podíl MSP ve vybraných oblastech ekonomiky ČR (v %)......	40

Seznam zkratek

AMSP	...	Asociace malých a středních podniků
ČR	...	Česká republika
ČSÚ	...	Český statistický úřad
EU	...	Evropská unie
EUR	...	euro
HDP	...	hrubý domácí produkt
HNP	...	hrubý národní produkt
MPO	...	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	...	Malé a střední podniky
MV ČR	...	Ministerstvo vnitra České republiky
NOZ	...	Nový občanský zákoník
Sb.	...	Sbírka zákonů
s.r.o.	...	společnost s ručením omezeným
OSVČ	...	osoba samostatně výdělečně činná

Úvod

V době studia většina vysokoškolských studentů přemýšlí o tom, čím se bude po ukončení studia živit, a také o tom, zda by raději nastoupili do zaměstnání nebo si zkusili založit vlastní podnikání. V rozhodování jistě mohou pomoci zkušenosti z dosavadních brigád a praxí a také znalost základních ekonomických pojmů a v neposlední řadě i příběhy malých a rodinných firem nebo naopak příběhy zaměstnanců a manažerů z velkých nadnárodních korporací.

Význam MSP v České ekonomice lze doložit minimálně dvěma čísly, jejich podíl na celkovém počtu aktivních podnikatelských subjektů v roce 2019 činil 99,8 % a počet zaměstnanců MSP dosahuje téměř 2 milionů.

Téma této bakalářské práce Význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky tak bylo pro mne zajímavé z pohledu mého budoucího zaměstnání a myslím také, že je významné a aktuální v souvislosti se současnou situací, která je velmi ovlivněna pandemickou krizí.

Na základě výše uvedeného je **cílem bakalářské práce posoudit význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky, a to na základě analýzy jejich podílu na tvorbě hrubého domácího produktu, zapojení do mezinárodního obchodu, podmínek pro podnikání a dalších relevantních faktorů. Dále je cílem stanovit faktory, které nejvíce limitují podnikání v České republice a podmínky, jejichž zlepšení by naopak přispělo k vyšší podpoře podnikání malých a středních podniků.**

Ke splnění tohoto hlavního cíle je třeba nejprve se seznámit s vymezením základních ekonomických pojmů v oblasti malých a středních podniků, včetně základních informací o Asociaci malých a středních podniků. Zajímavou oblastí pro bakalářskou práci jsou rodinné podniky a jejich místo v ekonomice České republiky. Neméně významnou kapitolou o vývoji v jednotlivých oblastech ekonomiky pro malé a střední podniky bude shromáždění a porovnání základních ukazatelů s vývojem české ekonomiky jako celku, resp. s vývojem např. velkých podniků. Na základě této analýzy bude možné vysledovat některé základní jevy v ekonomice malých a středních podniků a v této souvislosti bude také možné definovat podmínky, které by přispěly k podpoře podnikání malých a středních podniků.

1 Vymezení základních pojmů

Pro jednoznačné a správné pochopení uváděných pojmů se v této kapitole věnujeme jejich definování a vysvětlení.

1.1 Definice dle NOZ

Pojem podnik upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. Pro tuto právní úpravu je společné chápání termínu podnik, resp. obchodní závod, skládajícího se z hmotné složky (věcí movitých a věcí nemovitých), osobní složky (podnikatel, jeho personální struktura, kvalifikační úroveň zaměstnanců apod.) a nehmotné složky (práva a jiné majetkové hodnoty, např. ochranné známky, obchodní jméno, pohledávky, kontakty na klienty, obchodní pověst apod.).

Zajímavostí této úpravy je nový pojem „obchodní závod“, který pojem „podnik“ nahradil s účinností od 1. ledna 2014.

Nový občanský zákoník definuje podnikání, respektive podnikatele, takto: *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*¹

Jinými slovy lze říci, že činnost je podnikáním pouze tehdy, pokud jsou současně naplněny tyto následující předpoklady:

- samostatnost – podnikatel sám rozhoduje o tom, jakým způsobem budete danou činnost vykonávat a kde atd.;
- výdělečnost – za činnost, kterou vykonáváte, dostáváte zapláceno;
- na vlastní účet a odpovědnost – tím se rozumí, že daná činnost se vykonává pod vlastním jménem a podnikatel nese plnou zodpovědnost za její výsledek včetně porušení svých závazků a právních předpisů;
- živnostenský nebo obdobný způsob výkonu činnosti – rozhodující je charakter vykonávané činnosti;

¹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů* [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

- soustavnost – podnikáním není nahodilá a občasná činnost. Zároveň ale tento pojem nevyjadřuje pouze nepřetržitost nebo trvalost. Důležitý je záměr vykonávat danou činnost opakovaně;
- za účelem dosažení zisku – cílem je generování zisků. Nerozhoduje ale, zda se cíle (zisku) dosáhne.

Dále občanský zákoník definuje podnikatele takto: *Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.*² V paragrafu 421 NOZ je uvedeno, že *za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný zákon.* A dále se má za to, že *podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona. Paragraf 422 zmiňuje, že podnikatel, který nemá obchodní firmu, právně jedná při svém podnikání pod vlastním jménem; připojí-li k němu dodatky charakterizující blíže jeho osobu nebo obchodní závod, nesmí být klamavé.*²

Důležité je také rozhodnutí o právní formě podnikání. Může se jednat o živnost, společnost s ručením omezeným, nebo o akciovou společnost.

1.2 Živnost

Tato forma podniká je vhodná pro drobné podnikatele bez zaměstnanců a méně rizikové aktivity.

Výhodou je, že živnostenské podnikání je nejjednodušší variantou podnikání. Mezi hlavní výhody patří minimum administrativy spojené se zahájením i ukončením provozování živnosti, nízké vstupní náklady, není povinnost vést účetnictví, může se vést pouze daňová evidence, zdaňují se jen skutečné příjmy po odečtení výdajů, nebo možnost uplatnit výdajové paušály (zejména výhodné v sektoru služeb, pouze do výše tržeb v hodnotě 1 000 000 Kč), nižší daň z příjmů (15 %), zisk (výnosy) lze po odečtení sociálního a zdravotního pojištění a daně z příjmu využít pro vlastní potřebu.

Neomezené ručení neboli to, že za dluhy ručí živnostníci celým svým majetkem, tedy i tím, který je ve společném jmění manželů, je považováno za hlavní nevýhodu. Podnikatelský a

²Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník

soukromý majetek nejsou odděleny, přístup k cizímu kapitálu (typicky úvěr) je méně dostupný a bývá obtížné získat veřejné zakázky.

1.3 Společnost s ručením omezeným

Založení této společnosti je vhodné pro podnikatelské záměry s více společníky, či zaměstnanci a pro rizikovější podnikatelské aktivity.

Výhodou je omezené ručení pouze do výše nesplaceného základního kapitálu. Podnikatelský a soukromý majetek jsou odděleny, tj. je zde větší jistota, že nedojde k zadlužení soukromého resp. rodinného majetku. Podnikatelské riziko i zisk se dělí mezi společníky. Lepší možnost daňové optimalizace, snadnější dostupnost finančních zdrojů (podnikatelský úvěr) a to, že lze „koupit“ již hotovou společnost (cena zhruba od 10000 Kč) jsou další z výhod společnosti s ručením omezeným.

Společnost musí vést účetnictví, má více administrativních formalit spojených se zahájením, provozováním i ukončením podnikání a vyšší administrativní náklady spojené se založením i ukončením činnosti. To jsou některé nevýhody, které se musí před zahájením podnikání zvážit. Dále se jedná o dvojí zdanění, kdy nejdříve je zdaněn zisk společnosti daní z příjmů právnických osob a poté vyplacená dividenda, či jiný příjem konkrétního společníka je zdaněn jako příjem fyzické osoby. Dochází tak k zaplacení jak daně z příjmu právnických, tak z příjmu fyzických osob.

1.4 Akciová společnost

Jedná se o společnost, jejíž základní kapitál je rozložen na stanovený počet akcií s určitou jmenovitou hodnotou. Společnost odpovídá za své závazky celým svým majetkem, ale akcionáři neručí za její závazky.

Obdobně jako u s.r.o. lze za výhodu považovat dělení zisku mezi akcionáře dle druhu akcií a jejich počtu, přičemž dalším prodejem akcií je možné rychle získat další kapitál pro rozvoj společnosti. Jediný akcionář může zároveň být jediný statutární orgán, a to statutární ředitel. Lze „koupit“ již hotovou společnost (cena zhruba od 50000 Kč).

Na rozdíl od s.r.o. musí základní kapitál činit alespoň 2000000 Kč resp. 80000 EUR, to může být považováno za nevýhodu. I zde je dvojí zdanění, dále ještě větší administrativní náročnost

a zvýšené náklady spojené jak se založením a likvidací, tak formálním průběhem jednání orgánů společnosti.

Právní forma akciová společnost se používá u středních a velkých firem. Tato forma je u velkých mezinárodních koncernů velmi častá. Použití u MSP bývá častější u středních než u malých firem.

1.5 Malé a střední podniky

Malé a střední podniky jsou pro ekonomiku České republiky velmi významné a například jejich podíl na celkové zaměstnanosti v České republice je nadpoloviční. Velmi zajímavým segmentem ekonomiky jsou rodinné firmy, kterým je věnována kapitola 3 v této práci. U těchto rodinných společností je vždy velmi zajímavý příběh, jakým způsobem vznikaly, kdo je zakládal a jak je v dnešní době přebíráno řízení těchto firem rodinnými následníky v souvislosti s odchodem zakladatelů do důchodu.

Malé a střední podniky by měly být základem pyramidy každé dobře fungující tržní ekonomiky. V České republice se jejich podíl na HDP stále zvyšuje a stále vznikají nové a nové malé a střední podniky. V případě definování malého a středního podniku lze vycházet buď ze statistického pojetí, nebo z rozdělení podle nařízení komise Evropské unie nebo podle zákona o podpoře malého a středního podnikání. Podle nařízení komise se dělí podniky podle počtu zaměstnanců a podle obrátu firmy. Mezi mikropodniky se řadí firmy do 10 zaměstnanců s ročním obrátem do 2 milionů EUR nebo bilanční sumou rozvahy do 2 milionů EUR. Mezi malé podniky jsou řazeny podniky zaměstnávající méně než 50 osob, a jejichž roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 10 milionů EUR.³ Mezi střední podniky jsou řazeny společnosti, které nepatří do kategorie malých podniků a zaměstnávají méně než 250 zaměstnanců a jejich roční obrat nepřesahuje 50 milionů EUR nebo jeho bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 43 milionů EUR.⁴

Z členění nařízení komise EU vychází zákon o podpoře malého a středního podnikání, který je důležitý pro žádosti o podporu podnikání.

³ Czech Invest. *Definice malého a středního podnikatele*. [online]. [14.1.2021]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-male-a-stredni-podnikatele/Chcete-dotace/OPPI/Radce/Definice-maleho-a-stredniho-podnikatele>

⁴ Czech Invest. *Aplikační výklad pro vymezení pojmů drobný, malý a střední podnikatel a postupů pro zařazování podnikatelů do jednotlivých kategorií*. [online]. [15.1.2021]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/getattachment/Sluzby-pro-male-a-stredni-podnikatele/Chcete->

1.6 Podnikatelský plán

Při zakládání firmy je třeba brát v úvahu mnohé aspekty podnikání. Za asi nejdůležitější se považuje podnikatelský plán, který by měl obsahovat základní informace, čeho a jak chce firma v dalším období dosáhnout. Měl by popisovat, v jakém prostředí bude firma fungovat, jaké vnitřní a vnější faktory budou mít na firmu vliv. Podnikatelský plán by měl mít písemnou formu a na jeho zpracování by se měli podílet všichni, kteří budou v budoucnu firmu řídit nebo vlastnit.

Podnikatelský plán lze definovat jako *strukturovaný dokument, ve kterém na sebe logicky a věcně navazují všechny klíčové oblasti související s uvažovaným podnikatelským záměrem či projektem*.⁵ Hlavním účelem podnikatelského plánu je vyhodnotit všechny alternativy a posoudit realizovatelnost daného záměru nebo projektu. Kvalitně zpracovaný podnikatelský plán je základním podkladem pro rozhodnutí, zda danou podnikatelskou činnost nebo projekt realizovat.

Podnikatelský plán je základním srdcem podnikání pro všechny typy podnikatelů od drobných živnostníků po obchodní společnosti. Podnikatelský plán se zpracovává přesně k potřebám samotného podnikatele, který bude základním zdrojem a bodem ze kterého bude podnikatel, nebo podnik dlouhodobě vycházet při realizaci podnikání.

Slouží nejen pro potřeby samotného podnikatele, ale i pro získání případného podnikatelského úvěru v bance, při získání dotace z evropských a národních fondů, dále při hledání vhodného investora či partnera. Každý partnerský subjekt bude chtít předložit podnikatelský plán, aby mohl vyhodnotit, že podnikatelský záměr je podložen relevantními průzkumy, analýzami a samotnou úvahou. Rozsah každého podnikatelského plánu se rozlišuje podle potřeby, k jakému účelu je určený, a jaká specifika a kritéria musí definovat.

Rozsah i struktura podnikatelského plánu je variabilní a je upravena dle potřeb jeho využití. Mezi základní členění podnikatelského plánu patří:

- představení projektu, podnikatelská myšlenka, motivace k podnikání;
- popis výrobků a služeb;
- strategické cíle rozvoje podniku;

⁵ Business Benefit. *Podnikatelské záměry*. [online]. [29.2.2021]. Dostupné z: <http://www.business-benefit.cz/podnikatelske-zamery.html>

- tržní a obchodní analýzy;
- marketingová strategie;
- SWOT analýza a analýza rizik;
- lidské zdroje;
- rozpočet potřeb projektu;
- finanční plán, výnosů a zisků.⁶

Zajímavý je i pohled bank na podnikatelský plán. Většina bank nabízí návod na zpracování. Např. Česká spořitelna uvádí, jak vytvořit podnikatelský plán krok za krokem, a proč vůbec podnikatelský plán mít.

Jedním z nejdůležitějších kroků při začátkách podnikání je správné sestavení podnikatelského plánu. Správně sestavený plán umožní posoudit, zda je projekt životaschopný, a upozorní na možná úskalí v budoucnu – a to ještě před samotným počátkem podnikání. Nezbytné je plán sestavit, pokud usilujete o finanční prostředky od banky, či investora, nebo chcete sehnat společníka pro společné podnikání.⁷

Vždy je vhodné mít písemné zpracování, a to i v případě, že jej budete využívat pouze pro své účely – při jeho sestavování si uvědomíte dílčí kroky, které nás čekají a kolik bude celková realizace plánů stát. Při sestavování plánu je důležité přemýšlet a zaznamenat si i potenciální rizika, kterým se bude čelit. Pracuje se s různými variantami popisu průběhu podnikání: od optimistické (jak to bude vypadat, když všechno pobeží hladce) po pesimistickou (co všechno se může pokazit, kde lze narazit, co nebo kdo nás může ohrozit). Toto pomůže identifikovat možná rizika. Ta je potřeba také kvantifikovat a stanovit si, jak se s nimi vypořádat, pokud nastanou. A co je velmi důležité: Podnikatelský plán je „živý dokument“, pomáhá průběžně kontrolovat, jak se vize a plány naplňují. Aktualizovat podnikatelský plán by se měl alespoň jednou za rok.

Podnikatelský je určen především pro podnikatele. Pomáhá v utřídění myšlenek, vytyčení si hlavních cílů podnikání, zjištění finanční výhodnosti projektu. Během sestavování lze objevit

⁶ Czech Invest. *Aplikační výklad pro vymezení pojmů drobný, malý a střední podnikatel a postupů pro zařazování podnikatelů do jednotlivých kategorií.* [online]. [15.1.2021]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/getattachment/Sluzby-pro-male-a-stredni-podnikatele/Chcete->

⁷ HAVLÍČEK, Karel. *Management & controlling: malé a střední firmy.* Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress, s. 60.

krizová místa projektu. Prostřednictvím finanční části plánu můžeme kvalifikovaněji zhodnotit realizovatelnost, konkurenceschopnost či finanční výhodnost podniku. Dále je plán velmi důležitý pro potenciální partnery – investory, společníky.⁸ Pomůže jim nahlédnout do našich záměrů, mohou se rozhodnout, zda se s našimi plány ztotožní a přistoupí na partnerství, nebo mohou navrhnout své změny plánu a můžete vést další konstruktivní diskuzi o podmínkách přistoupení. Banky také nahlíží do podnikatelského plánu, pokud budeme žádat o úvěr. Nemáme-li za sebou výraznou podnikatelskou historii, pak bude banku zajímat naše osobní historie a také to, co plánujeme. Dobře připravený podnikatelský plán ukáže bance, že podnikatel ví, co chce a umí si to spočítat. A to se samozřejmě vždy hodí a je ku prospěchu věci.

Směrem do firmy slouží podnikatelský plán jako plánovací nástroj a podklad pro rozhodování. S podnikatelským plánem nebo alespoň s jeho částmi by měli být také seznámeni pracovníci firmy, aby věděli, jaké má firma cíle a jak jich chce dosáhnout, a mohli se tak s touto vizí firmy identifikovat.

V podnikatelském plánu může být uvedena také analýza SWOT, která definuje silné a slabé stránky firmy, její příležitosti a její ohrožení.⁹ Tak může firma již na začátku eliminovat slabé stránky a ohrožení a využít svých silných stránek a příležitostí.

Podnikatelský plán také slouží pro vnější okolí. Jedná se především o prezentaci bankám k zajištění financování svého podnikání nebo také pro žádosti o dotační programy. Dobře zpracovaný podnikatelský plán by měl být srozumitelný, reálný, stručný a logický. Samozřejmě může být později rozpracován na dílčí plány (marketingový, výrobní apod.), které mohou být již podrobnější a zabývat se více detaily. Podnikatelský plán by měl obsahovat odpověď na základní otázku, jaké výrobky/služby, na jakých trzích a jakým způsobem se budou prodávat. Jeho zpracování by měl předcházet sběr dat a jejich analýza, následně rozhodnutí o základní strategii firmy a jejich cílech a v další části také stručný popis, jak těchto cílů firma bude dosahovat.

⁸ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. *Podnikání malé a střední firmy*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. Expert (Grada), s. 95.

⁹ HAVLÍČEK, Karel. *Management & controlling: malé a střední firmy*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011, s. 42.

Velmi důležitou součástí plánu je také finanční plán, který by měl obsahovat plánované účetní výkazy:

- výkaz zisku a ztrát;
- rozvahu;
- plán peněžních toků.

Další velmi důležitou součástí finančního plánu je plán cash flow, neboli plán peněžních toků. Zdroje financování se člení na vlastní a cizí a také na dlouhodobé a krátkodobé. Zdravé peněžní toky ve firmě jsou velmi důležité pro její fungování. Firma by měla počítat s určitými riziky, výkyvy na trhu tak, aby nebyla ohrožena její schopnost splácet svoje závazky.¹⁰

1.7 Limity podnikání

Před založením firmy je třeba také zvážit, jaké jsou vnitřní a vnější limity podnikání. Na začátku podnikání jsou dominantní spíše limity vnitřní. Mezi ně patří to, že člověk nechce, nemůže nebo neumí podnikat. Aby bylo možno tyto vnitřní limity překonat, je třeba je pojmenovat. Může se jednat o obavy, o nejistotu z finančního krachu nebo o strach z neúspěchu apod. Pro odstranění obav a nejistot z podnikání nebo z nových podnikatelských záměrů je třeba mít jasný cíl a postupně definovat cestu, jak k tomu cíli dojít. Zde může být velkou pomocí vzdělání v oboru, ve kterém chce člověk podnikat. Určitým návodem by měl být sestavený podnikatelský plán, který na začátku podnikání vyjasní pochyby a stanoví kroky, které je třeba udělat, aby byl člověk úspěšný. Důležitý je také finanční plán, který by měl být sestaven tak, aby i v případě neúspěchu nedošlo k zásadní finanční krizi podnikatele nebo jeho rodiny. Celoživotní vzdělání pomáhá také k sebevědomí člověka, který je tak lépe připraven na příležitosti, které mu podnikání bude přinášet.

Velmi důležité je nejen překonání obav a nejistot jako vnitřních limitů podnikání, ale také víra ve vlastní síly a v úspěch. Pokud má být podnikatelský záměr úspěšný, je třeba, aby byl podpořen jednotlivými úspěšnými kroky a pozitivními výsledky. Je samozřejmé, že ne všechny podnikatelské záměry skončí úspěchem, ale víra ve vlastní síly a v jasný cíl podnikání je základním předpokladem tohoto úspěchu.

¹⁰ CSAS. *Podnikatelský plán krok za krokem*. [online]. [17.1.2021]. Dostupné z: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informace-Produkty/Ostatni_produkty_a_sluzby/Podnikatele_a_male_firmy/Prilohy/podnikatelsky_plan_krok_za_krokem_web.pdf

Každý člověk by měl správně odhadnout, v které oblasti by mohl podnikat, a kde by mohl být úspěšný. V tomto oboru by se měl vzdělávat a věřit, že v něm může být úspěšný. Úspěch stojí na práci, péči, vytrvalosti a zdravém sebevědomí.

Pokud se firma rozvíjí a zvětšuje z hlediska obratu a počtu zaměstnanců nebo také z hlediska z hlediska rozšíření trhů, jsou důležitými limity v oblasti podnikání také limity vnější.

Mezi vnější bariéry podnikání patří právní a ekonomické prostředí, veřejné mínění a infrastruktura. Hodnocení vnějšího prostředí pro podnikání bývá předmětem různých studií a jako příklad lze uvést studii britské organizace pro průzkum trhu NimbleFins. Ta srovnávala nejrůznější ekonomické údaje pro startupy v jednotlivých státech. Česká republika obsadila šestou příčku. Zajímavý je pohled na jednotlivá kritéria u České republiky.

Vnější limity podnikání nalezneme jak v ekonomickém, tak i v politickém, nebo v technickém a technologickém prostředí. Mezi limity ekonomické řadíme životní úroveň, stabilitu cen a měny, pracovní sílu a její charakteristiku, cykly a fáze ekonomiky, demografickou strukturu a vývoj, podporu zaměstnanosti a v neposlední řadě mzdové náklady. Česká republika obsadila první příčku, co se týče nákladů na podnikání, kde se hodnotily daně a mzdy. V kategorii zohledňující HDP a míru nezaměstnanosti obsadila sedmou příčku. V hodnocení podnikatelského prostředí nicméně skončila na posledním místě mezi hodnocenými 12 top zeměmi. Měla například nejnižší důvěru v justici nebo slabý přístup k venture kapitálu. Na posledním místě skončila ČR i v rámci kvality pracovní síly, třebaže 90 procent dospělých má středoškolské vzdělání, ale jen pětina vysokoškolské.¹¹ Stabilita politické scény, která se projevuje v politice ČR i politice EU, také významně ovlivňuje podnikání. Například dotační politika dané země, vývoj minimální mzdy nebo aktuální stav a prognóza vývoje základních ekonomických ukazatelů ovlivňují podnikání v daném státě. Důležitou roli hraje i regulace vlády v obchodních a celních zákonech. Vstupem do EU se ČR dostala na jednotný trh, kde je podnikatelům umožněn volný pohyb zboží a kapitálu mezi členskými zeměmi, volný pohyb osob a možnost se v dané zemi EU usadit, žít a pracovat. Dále je zde prostor pro poskytování služeb na celém území EU. V současné době je třeba investovat nemalé zdroje také do vědeckotechnického rozvoje. Tím je zajištěna následná konkurenceschopnost podniku, či zvyšování konkurenční výhody. Je nutné výrobky a služby neustále zlepšovat a inovovat tak, aby byla právě konkurenceschopnost zajištěna. V dnešní době je již nutností dostupnost

¹¹ Start-up jobs. *Nejlépe se start-upy mají v Německu, Česko je šesté v Evropě*. [online]. [23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.startupjobs.cz/newsroom/nejlepe-se-startupy-maji-v-nemecku-cesko-je-seste-v-evrope>

internetu nebo mobilního připojení pro komunikaci a schopnost rychle implementovat nově získané technologie. Sociální faktory, jako například demografický vývoj, věkový profil obyvatelstva, úroveň zdraví, či poskytované zdravotní služby a jejich kvalita, také mohou být limitujícím faktorem podnikání, ať již kladným, či záporným.

2 Asociace malých a středních podniků

Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky (AMSP ČR) je právnickou osobou vzniklou na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů v platném znění. Registrace byla provedena MV ČR pod č.j. VS/1-1/48 640/01-R. Nyní je do její činnosti zapojeno více než 350 firem z České republiky. AMSP ČR je dobrovolné účelové a profesní sdružení právnických osob, které působí v různých průmyslových oborech: metalurgický a strojírenský průmysl, výroba plastů a gumy, elektronický a elektrotechnický průmysl, textilní průmysl a průmyslové služby. Asociace spolupracuje s řadou českých i zahraničních společností a institucí. Stěžejním dokumentem, kterým Asociace reaguje na situaci a perspektivy sektoru malých a středních podniků (MSP), je "Program rozvoje MSP".

Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky sdružuje již od roku 2001 na otevřené, nepolitické platformě malé a střední podniky, živnostníky i spolky. Je hlavním reprezentantem nejširšího podnikatelského segmentu v ČR, vedle legislativy, exportu, inovací, vzdělávání a financování MSP se ve speciálních aktivitách a sekcích zaměřuje na rodinné firmy, řemeslníky, začínající podnikatele, lokální producenty a pěstitele, malé obchodní a gastro provozovny, ženy v podnikání, podnikatele 50+ a podnikání na venkově. Asociace spravuje nejrozsáhlejší tuzemskou databázi informací o většině segmentů malého podnikání.

Nejvyšším orgánem AMSP ČR je valná hromada, která rozhoduje o celkové činnosti Asociace. Mezi valnými hromadami je nejvyšším orgánem AMSP ČR představenstvo, které řídí veškeré aktivity Asociace – představenstvo tvoří předseda představenstva, 2 místopředsedové a 8 členů, kteří jsou voleni valnou hromadou na tříleté období. Kontrolním a revizním orgánem AMSP ČR je pětičlenná dozorčí rada. Každodenní činnost Asociace zajišťuje sekretariát řízený generálním ředitelem Asociace.

2.1 Program Svou cestou – Young Business

Oblasti podpory mladých a/nebo začínajících podnikatelů se věnuje aktivita Svou cestou – Young Business. Cílem dlouhodobého projektu Asociace nebylo vytvořit uzavřený klub, ale širokou platformu pro mladé lidi s ambicí je přesvědčit, že jejich vlastní podnikání znamená být nezávislý a že má smysl začít dobývat podnikatelský kopec s vlastními produkty.

Existuje šest hlavních pilířů:

- ukázky osvědčených postupů;
- propojování s úspěšnými podnikateli;
- zakládání společností;
- vyhodnocování podnikatelských záměrů;
- získávání investorů;
- navazování zahraniční spolupráce.¹²

Pro členy Asociace, kteří mají účast v projektu zcela zdarma, je zajištěna bezplatná účast na seminářích a workshopech, setkávání se zajímavými a úspěšnými podnikateli, odborné vedení, pravidelné informace o zajímavých akcích, novinkách, právních aktualitách, novinkách v oblasti digitalizace, dotačních programech či soutěžích a mnoho dalších aktivit.

Asociace uplatňuje prostřednictvím svých členů stanoviska a názory k aktuálním ekonomickým a sociálním problémům projednávaným ve správních a legislativních orgánech a napomáhá tak k vytváření příznivého rámce a klimatu pro podnikání.

Ve vztahu ke svým členům poskytuje Asociace obecně prospěšné služby informačního, propagačního a konzultačního charakteru.

Posláním Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR je především:

- prosazovat a obhajovat požadavky svých členů v oblasti jejich podnikatelské a společenské aktivity a tyto požadavky uplatňovat vůči státním a parlamentním orgánům a jiným institucím;
- aktivně podporovat podnikatelské zájmy členských společností v ČR, podporovat jejich zapojování do evropského a světového hospodářského systému s akcentem na přípravu na vstup do EU a předávat veškeré dostupné ekonomické, legislativní a technické informace svým členským organizacím;
- vytvářet předpoklady pro vznik rizikového kapitálu, navrhovat podpůrné programy pro inovační podnikatele, realizovat společné projekty směřující ke vzniku inovační infrastruktury;
- aktivovat zahraniční kontakty;

¹² AMSP. *Projekt – „Svou cestou – Young Business“*. [online]. [31.01.2021]. Dostupné z: <https://amsp.cz/projekt-svou-cestou-young-business/>

- všestranně podporovat prodej, exportní aktivity svých členů včetně kooperačních nabídek, nabízet volné kapacity českých malých a středních podniků na subdodávky do zahraničí;
- podporovat a rozvíjet vzájemnou spolupráci a zajišťovat operativní výměnu informací mezi členy Asociace;
- pořádat obchodní mise, odborné konference, semináře a diskusní setkání pro členy;
- organizovat prezentaci svých členů na výstavách a veletrzích Asociace.¹³

¹³ Business info. *Asociace malých a středních podniků*. [online]. [27.01.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/asociace-malych-a-strednich-podniku-a/>

3 Rodinné podniky

Důležitou součástí ekonomiky České republiky jsou rodinné podniky. Tyto podniky jsou zajímavé svojí historií a svým příběhem a často hrají významnou roli ve svém regionu. Významná část z nich je součástí MSP.

Definice rodinného podniku schválená usnesením vlády ČR ze dne 11. května 2020 č. 535 zní: „*Rodinným podnikem je rodinná obchodní korporace nebo rodinná živnost.*“¹⁴

Za rodinnou obchodní korporaci se považuje ta, ve které je větší než poloviční počet společníků tvořen členy jedné rodiny. A zároveň alespoň jeden člen této rodiny je členem jejího statutárního orgánu, nebo ve které členové jedné rodiny přímo nebo nepřímo vykonávají většinu hlasovacích práv, a alespoň jeden člen této rodiny je členem statutárního orgánu této obchodní korporace.¹⁵

Definice rodinné živnosti je srozumitelně formulována v následující citaci: *Rodinná živnost je podnikání, na kterém se svojí prací anebo majetkem podílejí nejméně dva členové jedné rodiny a nejméně jeden z členů této rodiny je držitelem živnostenského nebo jiného obdobného oprávnění nebo je oprávněn k podnikání z jiného důvodu.*¹⁶

Pro účely rodinného podniku se považují za členy jedné rodiny společně pracující manželé nebo partneri. Nebo dále alespoň s jedním z manželů nebo partnerů i jejich příbuzní až do třetího stupně, osoby s manžely nebo partnery sešvagřené až do druhého stupně, dále osoby příbuzné v přímé linii, nebo sourozenci. Je-li mezi nimi osoba, která není plně svéprávná, zastupuje ji při hlasování zákonný zástupce, pokud je nezletilá, jinak opatrovník.

Rodinné podniky jsou v ČR největším zdrojem pracovních míst v soukromém sektoru. Jejich vícegenerační charakter upevňuje stabilitu hospodářství, jelikož tyto podniky mají větší schopnost přežít složitá období recese a stagnace. Rodinné podniky jsou schopny se rychle přizpůsobit změnám v socioekonomickém prostředí zejména díky velké míře důvěry mezi jednotlivými členy rodiny.

¹⁴ MPO. *Definice rodinného podniku.* [online]. [25.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/rodinne-podnikani/definice/definice-rodinneho-podniku--253096/>

¹⁵ Start-up jobs. *Nejlépe se start-upy mají v Německu, Česko je šesté v Evropě.* [online]. [23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.startupjobs.cz/newsroom/nejlpe-se-startupy-maji-v-nemecku-cesko-je-seste-v-evrope>

¹⁶ Start-up jobs. *Nejlépe se start-upy mají v Německu, Česko je šesté v Evropě.* [online]. [23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.startupjobs.cz/newsroom/nejlpe-se-startupy-maji-v-nemecku-cesko-je-seste-v-evrope>

Dalším charakteristickým znakem těchto podniků je výrazně vyšší poměr vlastního kapitálu než u ostatních podniků. To značně podporuje hospodářskou stabilitu podniku i stabilitu celkového hospodářství. V regionálním rozvoji, kde vytvářejí trvalá pouta se zaměstnanci, zákazníky, dodavateli a místními komunitami, mají také nezastupitelnou roli.¹⁷

Rodinné podniky vykazují vysokou míru poctivosti a vysoké hodnoty, kterými se řídí jejich provoz. Tyto podniky rovněž zavádějí přísné normy v oblasti společenské odpovědnosti podniků vůči svým zaměstnancům a okolnímu prostředí. Rodinné farmy jsou nejobvyklejším podnikatelským modelem v zemědělství. Významně přispívají k předcházení vyliďňování venkova. V mnoha případech poskytují jediný zdroj zaměstnání. Rodinné podniky jsou nositeli původních produktů a současně hrají významnou úlohu jako dodavatelé nebo inovátoři větších podniků. U rodinných podniků je významným prvkem sdílení hodnot jednotlivých členů rodiny, ale i jejich zaměstnanců. Pocit odpovědnosti a zachování tradice rodinné formy jsou často motivem nástupnické generace pro další rozvoj rodinných firem.

3.1 Rodinné firmy a pandemie koronaviru

Při zvládnání koronavirové krize se rodinné firmy ukázaly jako opravdový tahoun. Jejich investované částky jsou příslibem k oživení české ekonomiky. V květnu minulého roku provedla agentura IPSOS pro Asociaci malých a středních podniků a živnostníků (AMSP ČR) průzkum formou mixu telefonického a e-mailového dotazování 210 rodinných firem napříč obory a regiony ČR. Z tohoto výzkumu vyplývá, že rodinné firmy jsou v době této krize opravdu důležité.

Z hlediska aktivace zdrojů v období recese provedlo 90 % firem v době koronavirové krize opatření. Jejich cílem bylo snížení nákladů nebo zvýšení výnosů. Co se týká omezení pro snížení nákladů, nejčastěji šlo o omezení provozu a využití úspor.¹⁸ Úpravy marketingové strategie firmy a způsobu prodeje byly nejčastějšími opatřeními prováděnými za účelem zvýšení výnosů. Jen u 15 % firem došlo k propouštění. Jednalo se zejména o ty s menším počtem zaměstnanců. Firmy si byly vědomy toho, že zásadní pro zvládnutí krize je zvýšení prodejních aktivit než omezení provozu a propouštění lidí.

¹⁷ AMSP. *Definice rodinného podniku v České republice*. [online]. [24.2.2021]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/01/Definice-rodinn%C3%A9ho-podniku-v-%C4%8Cesk%C3%A9-republice-ma_KORNB7JHLNBP.pdf

¹⁸ MPO. *Tahounem v krizi jsou rodinné firmy*. [online]. [2.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/tahounem-v-krizi-jsou-rodinne-firmy---255067/>

Většině firem vyšly jejich banky vstříc a poskytly optimální formu financování. Dokonce přes 60 % firem využilo konzultace s bankou v rámci možnosti čerpání státní podpory.¹⁹ Banky byly k rodinným firmám tolik vstřícné i proto, že tyto podniky nejsou předlužené a jsou tedy dobrými klienty pro banky.

Přibližně dvě třetiny rodinných firem bylo nuceno využít svých úspor nebo rodinných majetků pro překonání krize. Většina si ale také stanovila hranici, přes kterou by ani pro překonání krize nešly.

Rodinného bankéře využívá pro své podnikání třetina rodinných firem. Velkou výhodou rodinného podnikání je jeho odolnost v době krize. Dokážou si sami se svou situací poradit a mají rezervy. Tím se diferencuje a snižuje nebezpečí hlubokého úpadku pro celý stát.

Výzkum dokazuje, že z hlediska vlivu krize na podnikání rodinných firem, došlo v rámci pandemie k většímu semknutí v rámci rodiny a prohloubení rodinných hodnot. Pouze 5 % rodinných firem zmiňuje, že docházelo k určitým konfliktům. Z výsledků lze jednoznačně odvodit, že v době krize jdou odstředivé tendence a osobní zájmy v rodinných firmách stranou. Rodina se semkne, aby firmu ochránila. Krize je příležitostí pro novou generaci českých podnikatelů (nástupníků) k otestování schopností zvládat ekonomický pokles. Zakladatelé (jejich rodiče) to vítají a překvapivě tito rutiněři, co prošli dvěma hospodářskými krizemi, se nehrnou zpět ke kormidlu. Nemají obavu, že to jejich nástupci zvládnou.

Přibližně polovina rodinných firem si uvědomuje svoji důležitou roli v době krize a domnívají se, že právě ony by měly být hlavním investičním tahounem obnovy hospodářství v České republice. Ještě více než polovina plánuje využít pobídek ze strany státu.²⁰ Z 10 rodinných podniků uvádí, že v následující době plánují investovat do rozvoje firmy, a to nejčastěji do nákupu nových strojů a technologií či do vzdělávání svých zaměstnanců, rozvoje nových produktů a do digitalizace. Mediánovou hodnotou investic jsou 2 miliony korun. Částky, které chtějí firmy investovat, jsou příslibem k oživení ekonomiky.

Rodinné firmy se již ale připravují i na krizi do budoucna. Skoro polovina očekává, že bude trvat půl roku až jeden rok, než se jejich firma z krize zotaví. Více jak polovina firem také

¹⁹ Business info. *Asociace malých a středních podniků*. [online]. [27.01.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/asociace-malych-a-strednich-podniku-a/>

²⁰ Business info. *Asociace malých a středních podniků*. [online]. [27.01.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/asociace-malych-a-strednich-podniku-a/>

plánuje zavedení opatření do budoucna, nejčastěji změnou strategií či úspor, úpravou firemních procesů, třetina z nich pak plánuje úpravu smluv k lepším podmínkám, ale také méně cestování a více využívání IT technologií pro setkávání s obchodními partnery. Rodinné firmy nejsou naivní a připravují se na dlouhou recesi. Spoléhají samy na sebe, ale s pomocí státu by mohly svými investicemi vytáhnout rychleji naši zemi z krize.

4 Analýza významu malých a středních podniků v ekonomice

V ekonomice hrají malé a střední podniky velmi významnou roli. V Evropě existuje téměř 20 milionů malých a středních firem a v celkovém počtu představují více než 99 % firem v Evropské unii.

Význam malých a středních firem by se dal rozdělit na přínos společenský a ekonomický. Společenským přínosem je skutečnost, že malé a střední firmy umožňují realizaci lidí v produktivním věku prostřednictvím svobodného podnikání. Ve společnosti tak existuje velká skupina lidí, kteří jsou zodpovědní za svoje podnikání a za vytváření ekonomických přínosů nejen pro svoje firmy, ale i pro společnost. Velmi často se setkáváme s tím, že tyto firmy se podílejí na rozvoji svého regionu. Často se tyto firmy podílejí na pořádání sportovních, kulturních a společenských akcí ve svém městě nebo kraji. Proti tomu velké nadnárodní společnosti, jež jsou často vlastněny zahraničním kapitálem, a které mají velký ekonomický význam pro celou ekonomiku, většinou nemívají tak silný vztah k regionu, ve kterém podnikají. Majitelé a pracovníci malých a středních firem v daném regionu většinou také bydlí, a tak je jejich vztah k místnímu životu daleko osobnější. V některých menších obcích nebo vesnicích může být malá nebo střední firma také v roli hlavního zaměstnavatele a jejich společenská odpovědnost tím nabývá na ještě větším významu.

Ekonomický přínos malých a středních firem je dán nejen jejich ekonomickým výkonem samotným, ale také jejich rolí jako subdodavatele velkých koncernů. Tato praxe je velmi rozšířena např. v automobilovém průmyslu, kde automobilky nakupují více než polovinu komponentů od svých dodavatelů. Tím vzniká velmi silná skupina malých a středních firem, která se vyvíjí společně s růstem koncernů a ekonomiky obecně. Jejich výhodou oproti velkým koncernům je jejich flexibilita. Schopnost reagovat na změny na trhu a vyplňovat menší místa na trhu, kam se velkým společností nevyplatí vstupovat, jim zajišťuje příležitost dalšího rozvoje.

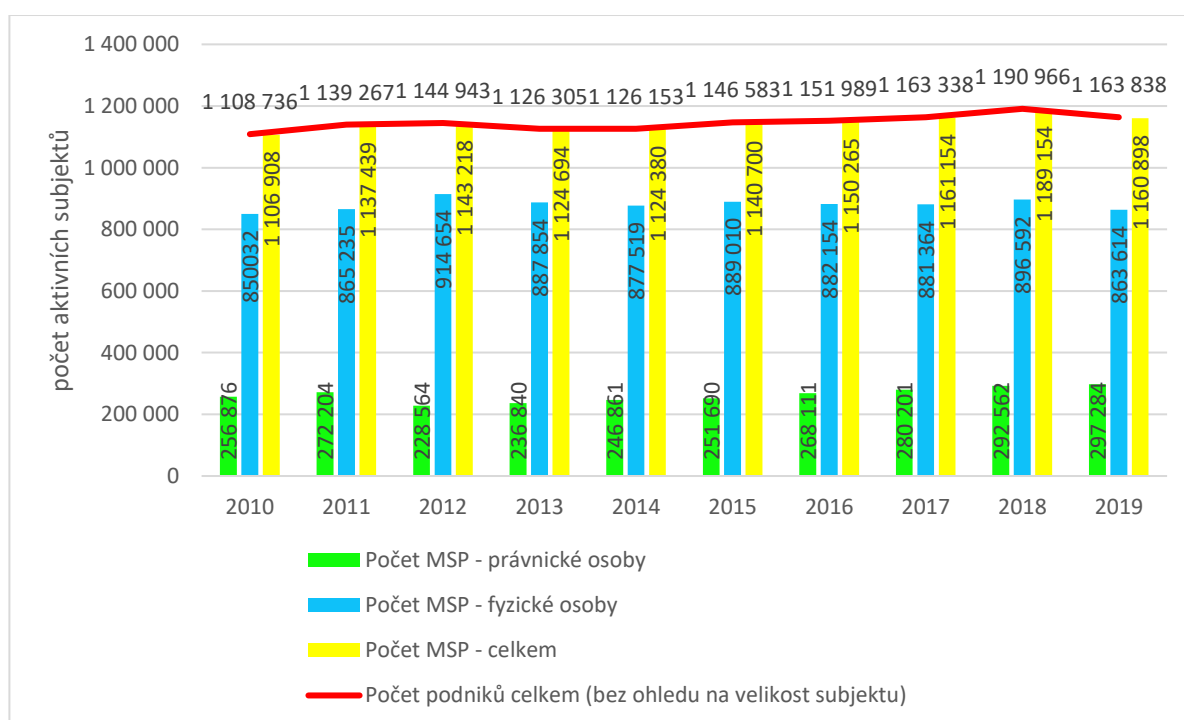
V této kapitole jsou v následujících grafech a tabulce uvedena ekonomická data, která za rok 2019 vycházejí z předběžných čísel. Ekonomická data do roku 2018 jsou definitivní. Komentáře se tak soustředí na definitivní data do roku 2018.

Podnikatelskou činnost vykonávalo v roce 2018 v ČR (dle ČSÚ) celkem 1189154 právnických a fyzických osob s počtem zaměstnanců 0 – 249, fyzických osob s počtem

zaměstnanců 0 - 249 bylo 896592 a právnických osob s počtem zaměstnanců 0 - 249 bylo 292562. Celkově u právnických a fyzických osob s počtem zaměstnanců 0 - 249 došlo k nárůstu oproti roku 2017 o 27589 podniků.²¹

Podíl OSVČ vykonávajících hlavní činnost na celkovém počtu OSVČ činil 58,4 % a podíl OSVČ vykonávajících vedlejší činnost na celkovém počtu OSVČ činil tedy 41,6 % (k 31. 12. 2018). Od roku 2012 přibývá počet OSVČ, kteří vykonávají vedlejší činnost.²²

Zajímavým ukazatelem ekonomiky České republiky je počet aktivních subjektů a jejich rozdělení, které je uvedeno na následujícím obrázku.

Obrázek č. 1: Vývoj aktivních subjektů v ČR v letech 2010 – 2019

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Zajímavé je porovnání vývoje počtu MSP fyzických osob a MSP právnických osob. Zatímco počet MSP právnických osob stagnuje nebo lehce klesá, počet MSP fyzických osob lehce roste. Srovnáme-li např. roky 2012 a 2018, je pokles MSP fyzických osob o 2 %, u MSP

²¹ MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

²² MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

právnických osob došlo k růstu o 28 %. Celkový počet MSP se v tomto období lehce zvýšil o 4 %, proto se dá konstatovat, že dochází hlavně k transformaci MSP fyzických osob na MSP právnické osoby. Zajímavým ukazatelem také je skutečnost, že počet MSP na celkovém počtu aktivních podnikatelských subjektů v roce 2018 byl 99,9 %, přestože zaměstnávají okolo 60 % pracovníků podnikatelské sféry a tvoří 49 % podíl HNP. Bude jistě zajímavé sledovat, jakým způsobem ovlivní počty jednotlivých kategorií uvedených v tomto grafu současná koronavirová krize. Pokud bych měla odhadnout následující vývoj, tak si myslím, že velké podniky projdou krizí s ekonomickými ztrátami, ale jejich počet zůstane stejný. Malé a střední podniky budou krizí postiženy více, protože nemají takové finanční rezervy a jejich obory jsou krizí postiženy nejvíce (turistický ruch, pohostinství a služby, obchody). Největší propad lze očekávat pravděpodobně u MSP fyzických osob, z nichž mnozí nebudou schopni v dalším podnikání pokračovat.

Následující tabulka ukazuje růst počtu MSP v letech 2011 – 2018.

Tabulka č. 1: Růst počtu MSP v letech 2011 – 2018, (rok 2010 = 100 %)

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
počet MSP celkem (v tis.)	1 137	1 143	1 125	1 124	1 141	1 150	1 189	1 161
růst MSP (srovnání s 2010)	2,76 %	3,26 %	1,54 %	1,54 %	2,99 %	3,89 %	4,89 %	7,42 %

Zdroj: MPO. *Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019*. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Podíl MSP na celkovém počtu podniků je v uvedených letech stejný (99,9 %) a jejich absolutní počet souvisí s vývojem české ekonomiky. V souvislosti s krizí v roce 2012 dochází v následujících letech k určité stagnaci počtu MSP a růst jejich počtu je patrný až od roku 2016.

Tabulka č. 2: Počet OSVČ v letech 2012 – 2019

	Hlavní činnost	Vedlejší činnost	Celkem
k 31.12.2019	598 086	433 279	1 031 365
k 31.12.2018	590 705	420 650	1 011 355
k 31.12.2017	582 226	409 218	991 444
k 31.12.2016	577 818	403 537	981 355
k 31.12.2015	578 544	397 408	975 952
k 31.12.2014	586 112	386 244	972 356
k 31.12.2013	602 395	374 833	977 228
k 31.12.2012	649 990	351 774	1 001 764

Zdroj: MPO. *Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019*. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

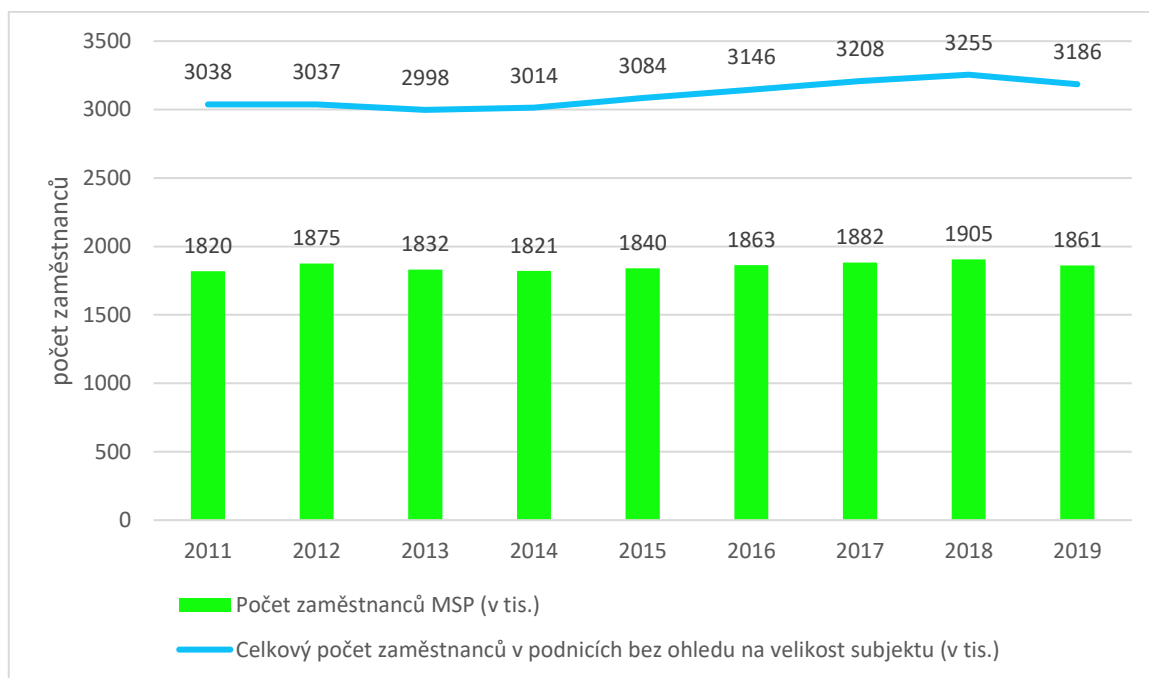
K 31. 12. 2019 vykonávalo samostatnou výdělečnou činnost v České republice 1 031 365 osob. Od roku 2013 tento údaj postupně roste, ale je třeba konstatovat, že počet OSVČ byl na konci roku 2019 jen o 3 % vyšší než na konci roku 2012. Důvodem je ekonomický vývoj v České republice. V roce 2009 zaznamenala česká ekonomika následkem globální hospodářské krize propad o 4,5 %. Pak přišlo krátké oživení, které trvalo sotva dva roky a během kterého růst HDP nepřesáhl 2,5 %. Podniky tak neměly dostatek času na to, aby se vzpamatovaly a začaly investovat. Následoval další pád do recese – za rok 2012 ekonomika propadla o 1,2 procenta. Důsledkem bylo, že počet OSVČ v roce 2013 výrazně klesl a teprve po pěti letech se vrátil na úroveň roku 2012.

K 31. 12. 2020 evidujeme v České republice podle ČSSZ celkem 1 051 179, z toho je 611 383 na hlavní činnost a 439 796 na vedlejší činnost.

Růst je tedy od roku 2014 až do loňského roku nepřetržitý a v porovnání s rokem 2014 byl počet OSVČ v roce 2020 o 8 % vyšší. Zajímavý je pohled na vývoj v těchto letech u hlavní a vedlejší činnosti. Nárůst OSVČ na vedlejší činnost byl skoro 14 % a nárůst u hlavní činnosti byl výrazně menší, pouze málo přes 4 %. Pravděpodobně se zvyšuje počet lidí, kteří mají podnikání jako OSVČ jako přivýdělek ke svému hlavnímu povolání tak, aby měli vyšší celkové příjmy. Také se asi jedná o lidi, které by podnikání jako OSVČ neuživilo a musí mít vedle svého podnikání ještě nějaký jiný příjem z hlavního pracovního poměru. OSVČ, kteří mají podnikání jako hlavní činnost, nesou také velké riziko, že v případě neúspěchu v podnikání, mohou mít velké finanční problémy. Bohužel se v souvislosti se současnou

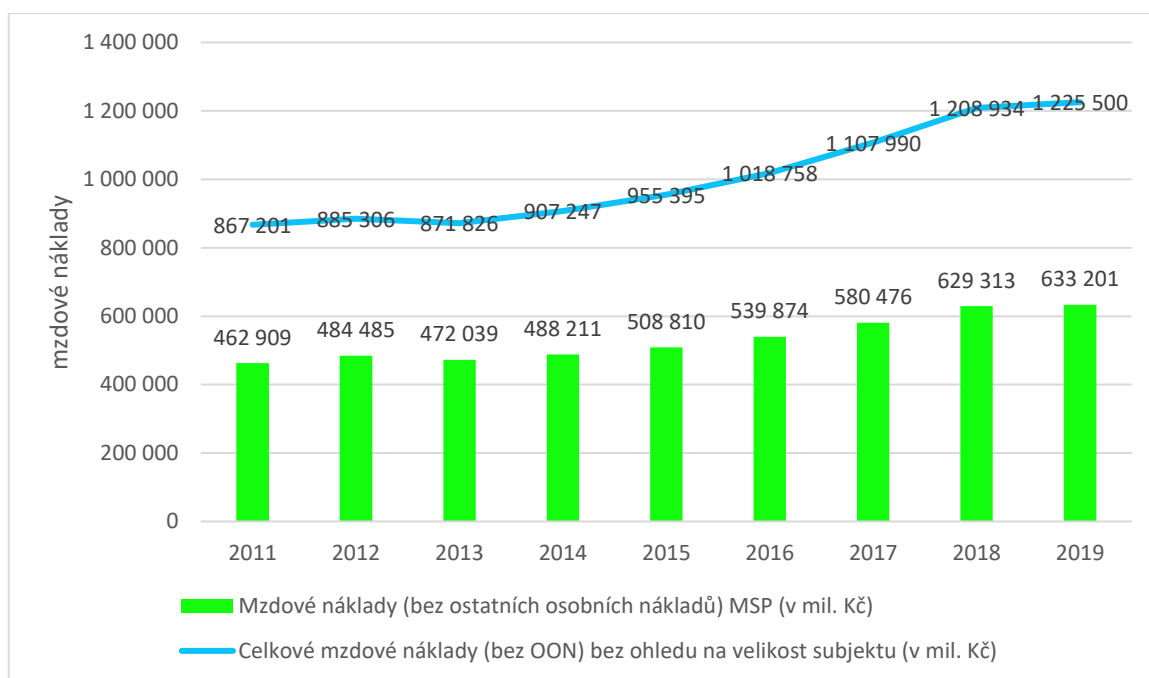
koronavirovou krizí může očekávat, že se celkové počty OSVČ sníží a lidé budou více vážit, zda se pustí do rizika podnikání.

Následující dva obrázky a jejich komentář se týkají počtu zaměstnanců a vývoje mzdových nákladů.

Obrázek č. 2: Vývoj počtu zaměstnanců MSP v ČR v letech 2010 – 2019

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Obrázek č. 3: Vývoj mzdových nákladů MSP v ČR v letech 2011 – 2019

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Následující dvě tabulky ukazují růst mzdových nákladů a počtu zaměstnanců v letech 2012 až 2019, za základnu (100 %) byl v obou tabulkách vzat rok 2011.

Tabulka č. 3: Nárůst mzdových nákladů v letech 2012 – 2019 (v %), (2011 = 100 %)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
podnikatelská sféra celkem	2,09	0,53	4,61	10,20	17,40	27,80	39,40	41,30
MSP	4,64	1,97	5,47	9,92	16,60	25,38	35,95	36,79

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Tabulka č. 4: Vývoj počtu zaměstnanců 2012 – 2019 (v %), (2011 = 100 %)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
podnikatelská sféra celkem	0,00	-1,32	-0,79	1,51	3,55	5,60	7,14	4,87
MSP	3,02	0,66	0,05	1,10	2,36	3,41	4,67	2,25

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Počet zaměstnanců v MSP v uvedeném období stagnuje, resp. mírně roste. V porovnání s tím celkový počet zaměstnanců podnikatelské sféry mírně roste. Například mezi lety 2012 a 2018 zůstal počet pracovníků v MSP stejný a ve stejném období narostl počet pracovníků ve

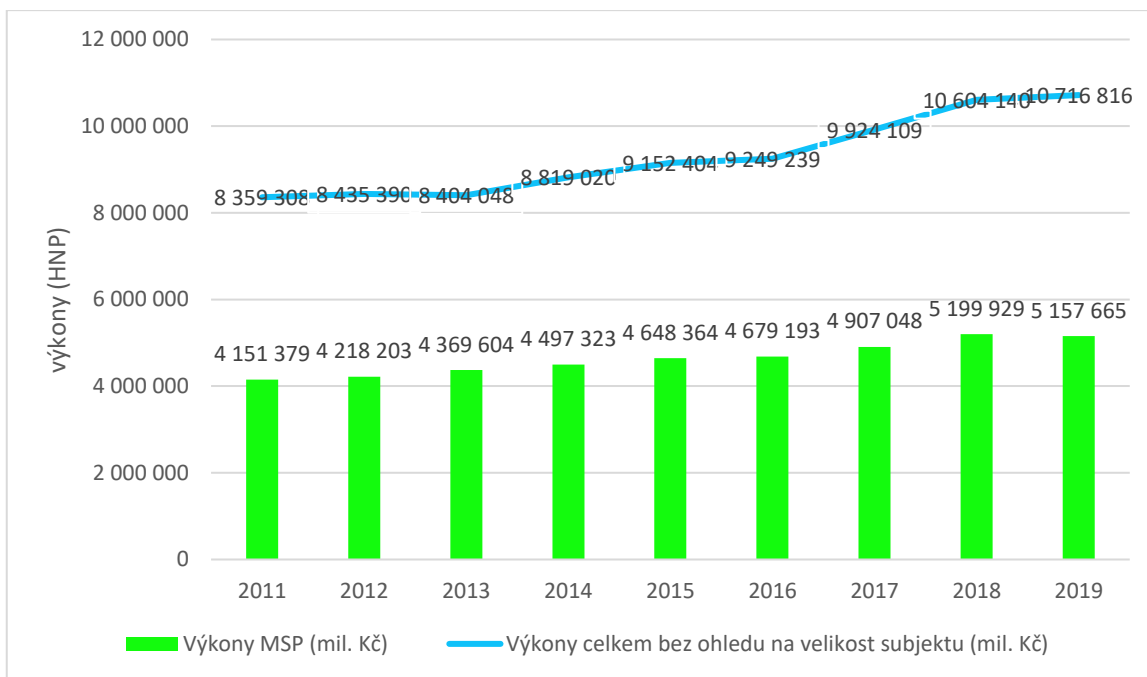
velkých společnostech o 7 % a v počtu zaměstnanců o více než 200 tisíc. Dalo by se tedy říci, že v MSP oproti velkým podnikům musí velmi šetrně počítat s náklady na zaměstnance. Jejich počet se nenavýšuje tak rychlým tempem, ale hledají se jiné možnosti, jak jejich práci zefektivnit. Nárůst mzdových nákladů v MSP byl nižší než nárůst mzdových nákladů ve velkých podnicích. Pokud srovnáme roky 2012 a 2018, vyjde nám celkový nárůst mzdových nákladů v podnikatelské sféře o 35 %, z toho u velkých podniků o 47 % a u MSP o 26 %. ²³ To je jistě také jeden z důvodů, proč je obtížné najít pracovníky pro MSP. Je třeba také dodat, že průměrný hrubý plat zaměstnanců ve státní správě vzrostl za uvedené období o 49 %.²⁴

Výše mzdy bude jistě i v budoucnu jeden z hlavních faktorů, podle kterého si lidé budou vybírat zaměstnavatele a pro MSP se může stát problémem nedostatku zaměstnanců velkým a limitujícím problémem.

Na následujících dvou obrázcích je uveden výkon a vývoj přidané hodnoty MSP v ČR a související komentář.

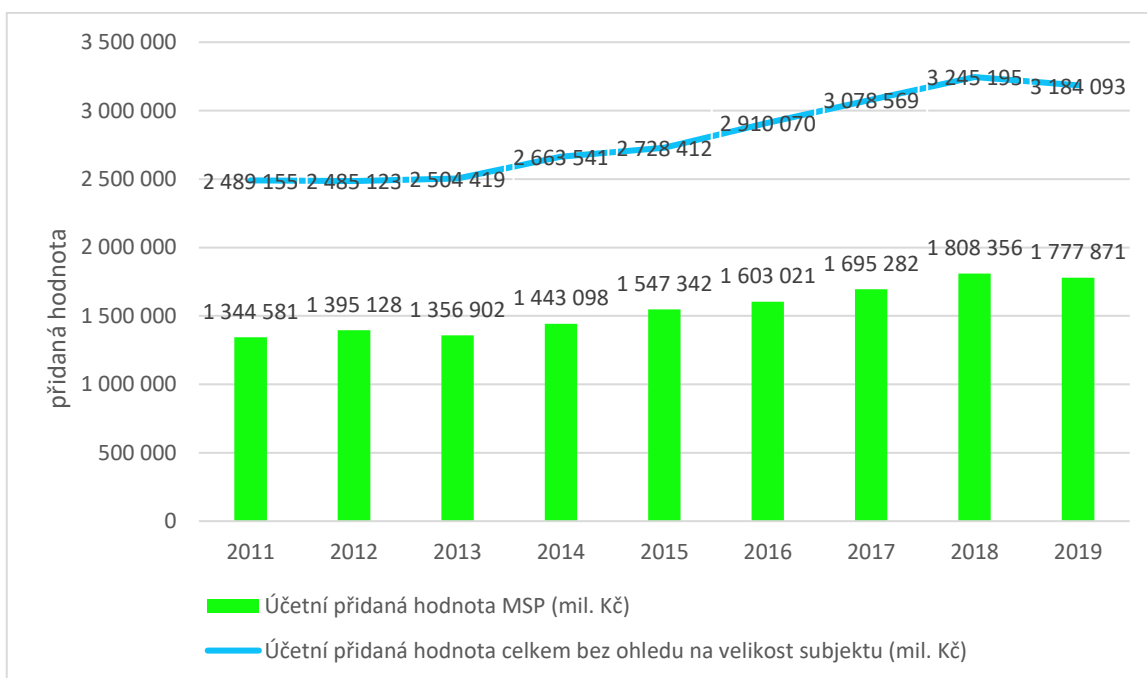
²³ ČT 24, česká televize. *Platy státních zaměstnanců porostou, ale jen o 24 korun.* [online]. [02.03.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1133734-platy-statnich-zamestnancu-porostou-ale-jen-o-24-korun>

²⁴ Hospodářské noviny. *Platy ve veřejném sektoru rostou rychleji než mzdy ve firmách. Státní zaměstnanci si loni vydělali o dva tisíce méně.* [online]. [02.03.2021]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66558980-platy-ve-verejnem-sektoru-rostou-rychleji-nez-mzdy-ve-firmach-zamestnanci-soukromych-spolecnosti-si-loni-vydelali-o-dva-tisice-mene>

Obrázek č. 4: Vývoj výkonů (HNP) MSP v ČR v letech 2011 – 2019

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
 Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Obrázek č. 5: Vývoj přidané hodnoty MSP v ČR v letech 2011 – 2019

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021].
 Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Následující tabulka ukazuje podíl MST na celkových výkonech a na přidané hodnotě v podnikatelské sféře.

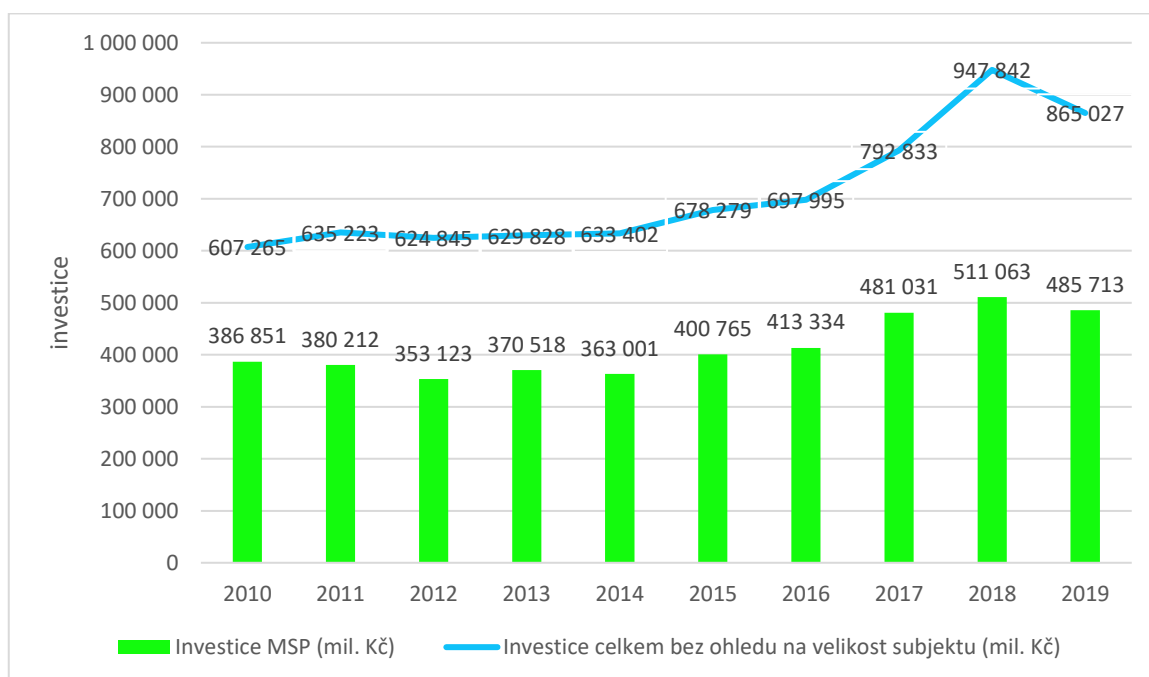
Tabulka č. 5: Podíl MSP na celkových výkonech (HNP) a na přidané hodnotě podnikatelské sféry 2012 – 2019 (v %)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
výkony (HNP)	50,00	52,00	51,00	50,80	50,60	49,40	49,00	48,10
přidaná hodnota	56,10	54,20	54,20	56,70	55,26	55,07	55,70	55,80

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Zase můžeme vzít za porovnávané období roky 2012 a 2018. Podíl MSP na celkových výkonech podnikatelské sféry byl v roce 2018 49,0 % a jejich podíl ve stejném roce na celkové přidané hodnotě podnikatelské sféry byl 55,7 %. Ve srovnání let 2012 a 2018 došlo k celkovému růstu výkonů o 25,7 %, z toho velké podniky rostly o 28,2 % a malé o 23,2 %. U přidané hodnoty byl v těchto letech celkový růst 30,6 %, z toho u velkých podniků o 31,8 % a u MSP o 29,6 %. Tento údaj potvrzuje, že přínos MSP pro hospodářství České republiky je významný. Přidaná hodnota v porovnání s výkony je u MSP srovnatelná jako u velkých podniků. Přestože podíl MSP na celkových výkonech v podnikatelské sféře velmi mírně klesá, tak jejich podíl na přidané hodnotě zůstává stejný.

Obrázek č. 6 a následný text se věnuje vývoji investic MSP v ČR.

Obrázek č. 6: Vývoj investic MSP v ČR v letech 2010 – 2019

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Následující tabulka ukazuje poměr podílu investic MSP k celkovým investicím v podnikatelské sféře.

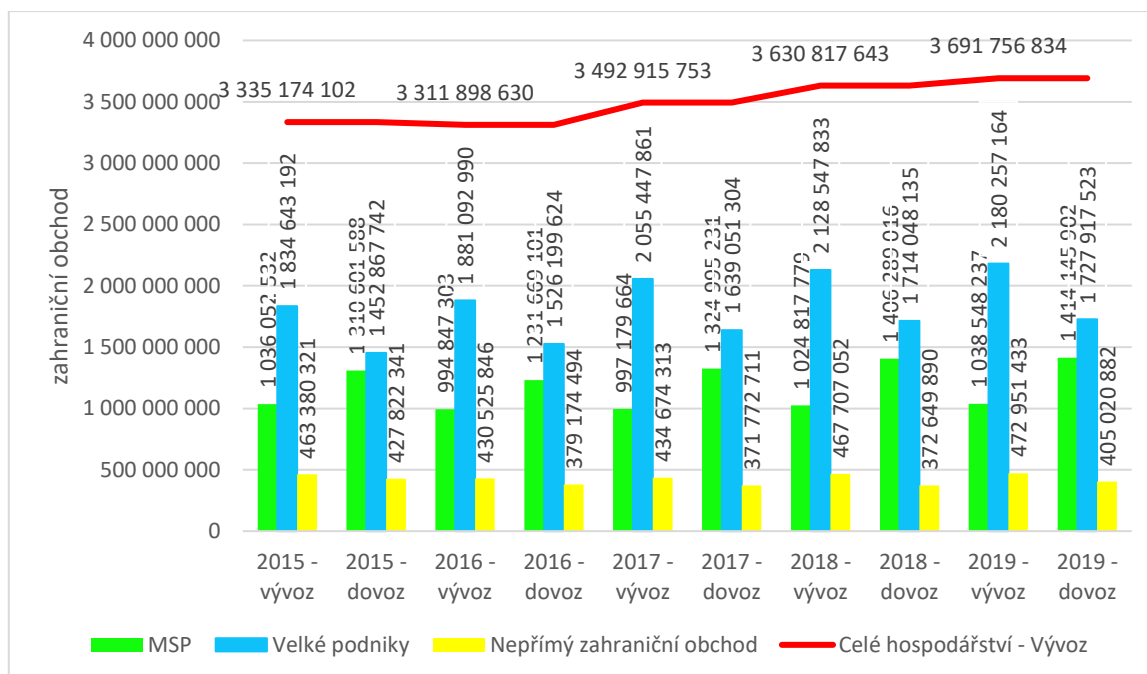
Tabulka č. 6: Podíl MSP na celkových investicích podnikatelské sféry 2010 – 2019 (v %)

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
podíl MSP	56,60	58,80	57,30	59,00	59,20	60,70	53,90	56,00

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Zajímavý je vývoj investic v letech 2016 až 2018. Celkový nárůst investic v podnikatelské sféře dosáhl 35,9 %, což je v průběhu dvou let velmi výrazný nárůst. Investice u velkých podniků rostly o 53 %, u MSP rostly o 23,7 %. Z grafů výkonů, přidané hodnoty a investic je vidět, že dynamika růstu velkých podniků je výrazně větší než u MSP, a bude zajímavé sledovat, jak se bude tento trend vyvíjet do budoucna i v souvislosti s koronavirovou krizí. Velké podniky investují v roce 2018 více než MSP, mimo jiné proto, aby nahradily do budoucna investicemi nedostatek pracovníků.

Zajímavým ekonomickým údajem je také vývoj zahraničního obchodu a porovnání vývoje dovozu a vývozu.

Obrázek č. 7: Porovnání MSP a ČR vývoje zahraničního obchodu v letech 2014 – 2019 (v mil. Kč)

Zdroj: MPO. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Z grafu je vidět, že podíl MSP na přímém vývozu je nižší než u velkých podniků. Ale daleko zajímavější je údaj o růstu vývozu, kdy vývoz velkých podniků mezi lety 2014 a 2018 vzrostl o 25 %, ale vývoz u MSP zůstává prakticky nezměněn. Stejná situace je také u dovozu, kdy dovoz MSP sice vzrostl o 10,5 %, ale dovoz velkých podniků vzrostl o 29,2 %. Je tedy vidět, že velké podniky jsou na zahraničních trzích daleko aktivnější, což ale také jistě vyplývá z předmětu jejich podnikání, kdy jsou často součástí velkých nadnárodních koncernů a zahraniční obchod je také nezbytný z hlediska prodeje jejich výrobků. MSP jsou proti tomu častěji lokální podnikatelé, které na zahraniční trhy ani nemíří. Nedostatek zdrojů malých a středních podniků je znatelný ve třech základních oblastech, finanční, personální a manažerské. Financování na zahraničních trzích se liší od financování v tuzemsku především v používaných metodách a v rizikovosti financování. Omezené personální zdroje jsou dány velikostí a podstatou MSP. Většinou jsou zaměstnávání pracovníci s cílem působení na tuzemském trhu. U manažerů často vyplývá omezení z nedostatku zkušeností se zahraničním obchodem a s nedostatečnou jazykovou znalostí.

Velmi důležité je tak načasování a příprava plánu na vstup na zahraniční trhy. Často se vyplatí MSP najít si pro spolupráci na zahraničních trzích místního partnera nebo přijmout do podniku někoho se znalostí jazyků a s praxí v zahraničním obchodě.²⁵

Také jsou MSP velmi často subdodavateli velkých podniků, a tak se nepřímou jejich výrobky také vyvázejí na zahraniční trhy.

Malé a střední podniky patří ve většině tržních ekonomik k základům zdravého podnikatelského prostředí a velkou měrou se podílejí na tvorbě HDP. V osmadvaceti členských státech EU tento segment generuje v průměru 58 % HDP. V České republice tvořil tento podíl v roce 2018 49 % HDP. Malé a střední podniky se podílejí na více než polovině českého exportu.

České malé a střední podniky měly minulé století velmi bouřlivé. Po nástupu socialismu bylo nucené zestátnění a jejich majetek se stal majetkem nás všech. Socialismus byl pro malé a střední dobou temna. Po Sametové revoluci ovšem přišla divoká devadesátá léta a možnost rychlého zbohatnutí i bankrotu. Nyní již řada českých malých a středních podniků je stabilizována a etablována na našem a mnohdy i zahraničním trhu.

²⁵ ZAPLETALOVÁ, Šárka. *Podnikání malých a středních podniků na mezinárodních trzích*. Praha: Ekopress, 2015., s. 107

Podíl malých a středních podniků na celkovém počtu aktivních podnikatelských subjektů v roce 2018 byl 99,83 %. V České republice bylo k 31. prosince 2018 evidováno celkem 3 743 413 platných živnostenských oprávnění.²⁶

²⁶ MPO. *Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019*. [online]. [31.01.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

5 Shrnutí a vlastní návrhy pro další rozvoj malého a středního podnikání

Význam MSP lze popsat v několika rovinách. Asi nejvýznamnější je rovina ekonomická, kterou můžeme charakterizovat čísly v následující tabulce.

Tabulka č. 7: Podíl MSP ve vybraných oblastech ekonomiky ČR (v %)

Podíl MSP na:	2012	2018
celkovém počtu podnikatelských subjektů	99,9	99,9
počtu zaměstnanců v podnikatelské sféře	61,7	58,5
mzdových nákladech v podnikatelské sféře	54,7	52,1
výkonech (HNP) celkem	50,0	49,0
přidané hodnotě	56,1	55,7
investicích	56,6	54,0

Zdroj: MPO. *Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019*. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>

Jak je vidět z čísel uvedených v Tabulce č. 7 je prakticky ve všech oblastech podíl MSP nadpoloviční. Význam MSP není však jen v jejich ekonomickém přínosu, ale i v oblasti zachování řemesel a rozvoje sektoru služeb, kde působí. Nezanedbatelná je také podpora MSP v oblasti regionální.

V České republice existuje velmi významná skupina obyvatel, která aktivně a samostatně přispívá k jejich ekonomickým výsledkům. Myslím, že ze strany státu by měla být jasně definovaná priorita podpory malých a středních podniků. Zde navrhujeme následující doporučení:

- Podpora ze strany státu pro podnikání v oblasti malých a středních podniků zejména snižováním administrativní zátěže, zjednodušením legislativy a daní pro MSP, podporou v začátcích podnikání a zjednodušením přístupu k financování.

Vezmeme-li počet zaměstnanců malých a středních podniků (1 878 000) a jejich celkový počet (1 011 355) k 31. 12. 2018, tak můžeme jednoznačně vyvodit, že většina z celkového počtu MSP jsou vlastně OSVČ, kteří pracují sami na sebe a nikoho nezaměstnávají. Tito lidé, kteří se samostatně živí a vytvářejí početnou skupinu v ekonomice České republiky, by jistě uvítali jednoznačnou podporu a zjednodušení administrativy ze strany státu.

Domníváme se, že mnoho lidí začíná podnikat bez podnikatelského plánu a bez znalosti fungování finančního plánování, účetních a daňových předpisů. Řízení financí je podle mne základem úspěšného podnikání a z toho vyplývá i další doporučení:

- Zvýšit finanční a legislativní znalosti studentů již v průběhu studia na základních a středních školách tak, aby byl každý zájemce o podnikání schopný sestavit základní podnikatelský plán.

Na základě dat uvedených v kapitole 4 lze odvodit, že vývoj v oblasti zaměstnanosti a mezd malých a středních podniků není hlavně v posledních letech příznivý. Nárůst mezd u velkých podniků a ve státní sféře je vyšší než u malých a středních podniků. Zde bychom měli následující doporučení v oblasti zaměstnanců malých a středních podniků:

- Ze strany státu podpořit zaměstnanost u malých a středních podniků pomocí programu na zaměstnávání absolventů škol a především učilišť tak, aby například v průběhu praxe a v prvních letech zaměstnání absolventů, resp. vyučených pracovníků byla část mzdových nákladů hrazena z podpůrných státních programů.

V grafu č. 7 v kapitole 4.1. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2018 jsou uvedena data k zahraničnímu obchodu malých a středních podniků.

Z grafu je vidět, že podíl MSP na přímém vývozu je nižší než podíl u velkých podniků. Ale daleko zajímavější je údaj o růstu vývozu, kdy vývoz velkých podniků mezi lety 2014 a 2018 vzrostl o 25 %, ale vývoz u MSP zůstává prakticky nezměněn. Důvodem může být skutečnost, že malé a střední podniky na zahraniční trhy nemíří. Ale dalším důvodem může být také fakt, že pronikání na zahraniční trhy je obtížné z hlediska financování, znalosti cizích trhů a v neposlední řadě také z hlediska jazykové bariéry. Zde lze nalézt doporučení pro Asociaci malých a středních podniků v rámci podpory pronikání na zahraniční trhy:

- Zlepšit systém podpory aktivit malých a středních podniků v rámci Asociace MSP tak, aby měly podniky možnost najmout si na určitou dobu pracovníka/tlumočnicka se znalostí jazyka, který by se mohl účastnit zahraničních veletrhů a obchodních jednání se zahraničními partnery. Například by se mohlo jednat o studenty, kteří by tak mohli díky svým jazykovým znalostem v rámci praxe spolupracovat na podnikatelském plánu na vstup na zahraniční trhy. Ze strany Asociace by také bylo možno podpořit

tyto aktivity přístupem na trhy společnou účastí na zahraničních veletrzích a výstavách.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo posoudit význam malých a středních podniků v ekonomice České republiky, a to na základě analýzy jejich podílu na tvorbě hrubého domácího produktu, zapojení do mezinárodního obchodu, podmínek pro podnikání a dalších relevantních faktorů. Dále bylo cílem stanovit faktory, které nejvíce limitují podnikání v České republice, a podmínky, jejichž zlepšení by naopak přispělo k vyšší podpoře podnikání malých a středních podniků.

Z analýzy výše uvedených oblastí je jednoznačné, že MSP mají v ekonomice České republiky zásadní místo. Prakticky ve všech ekonomických ukazatelích je jejich podíl nadpoloviční a jejich místo jako subdodavatele velkých nadnárodních podniků je nezastupitelné. Velmi pravděpodobně bude význam MSP jako regionálních subdodavatelů posilovat i v souvislosti se současnou krizí. Velké podniky budou hledat menší dodavatele v rámci svého regionu, aby eliminovaly riziko dodávek ze zahraničí, především riziko dodávek ze zemí mimo EU.

Ekonomický přínos MSP je tedy jednoznačně definovaný výše uvedenými makroekonomickými daty. Jejich význam je ale jistě širší než jen ekonomický. Významnou roli například tvoří v rámci MSP rodinné firmy. Rodinné firmy podporují stabilitu celkového hospodářství a vytvářejí trvalá pouta se zaměstnanci, zákazníky, dodavateli a místními komunitami. Rodinné podniky jsou v ČR největším zdrojem pracovních míst v soukromém sektoru. Jejich vícegenerační charakter upevňuje stabilitu hospodářství, jelikož tyto podniky mají větší schopnost přečkat složitá období recese a stagnace. Rodinné podniky jsou schopny se rychle přizpůsobit změnám v socioekonomickém prostředí zejména díky velké míře důvěry mezi jednotlivými členy rodiny.

Podnikatelskému prostředí by jednoznačně pomohla podpora ze strany státu v oblasti školství se zaměřením na praktickou část vzdělávání s cílem zvýšit finanční a legislativní znalosti studentů již v průběhu studia na základních a středních školách tak, aby byl každý zájemce o podnikání schopný sestavit základní podnikatelský plán a měl dostatek informací o podnikání a legislativě s tím spojené.

Mezi vnější bariéry podnikání patří právní a ekonomické prostředí, veřejné mínění a infrastruktura. Zajímavý je pohled na jednotlivá kritéria u České republiky. Ve studii britské organizace pro průzkum trhu Česká republika dokonce obsadila první příčku, co se týče

nákladů na podnikání, kde se hodnotily daně a mzdy. V kategorii zohledňující HDP a míru nezaměstnanosti obsadila sedmou příčku. V hodnocení podnikatelského prostředí nicméně skončila na posledním místě mezi hodnocenými 12 top zeměmi. V ČR byla nejnižší důvěra v justici nebo byl slabý přístup k venture kapitálu. Na posledním místě skončila ČR i v rámci kvality pracovní síly, třebaže 90 % dospělých má středoškolské vzdělání, ale jen pětina vysokoškolské. Mezi vnitřní bariéry patří to, že člověk nechce, neumí nebo nemůže podnikat.

Z výše uvedených výsledků studie jednoznačně vyplývá, že pro zkvalitnění podnikatelského prostředí je třeba zlepšit podporu ze strany státu. V této oblasti navrhuje následující doporučení.

Zlepšení podpory ze strany státu pro podnikání v oblasti malých a středních podniků může být realizováno zejména snižováním administrativní zátěže, zjednodušením legislativy a daní pro MSP, celkovou podporou v začátcích podnikání a zjednodušením přístupu k financování.

Stát by měl podpořit zaměstnanost u malých a středních podniků pomocí programu na zaměstnávání absolventů škol, a především učilišť tak, aby například v průběhu praxe a v prvních letech zaměstnání absolventů, resp. vyučených pracovníků byla část mzdových nákladů hrazena z podpůrných státních programů.

V rámci Asociace MSP by mohlo dojít k podpoře MSP tak, aby měly podniky možnost najmout si na určitou dobu pracovníka/tlumočníka se znalostí jazyka, který by se mohl účastnit zahraničních veletrhů a obchodních jednání se zahraničními partnery. Například by se mohlo jednat o studenty, kteří by tak mohli díky svým jazykovým znalostem v rámci praxe například spolupracovat na podnikatelském plánu na vstup na zahraniční trhy. Ze strany Asociace by také bylo možno podpořit tyto aktivity přístupem na trhy společnou účastí na zahraničních veletrzích a výstavách.

Úloha MSP v ekonomice České republiky je zásadní a nezastupitelná, proto by ze strany státu měla být jasně definovaná podpora jak v oblasti finanční a legislativní, tak také v oblasti společenské. Podnikatelé a OSVČ svým aktivním přístupem významně přispívají k vytváření HDP a jsou velmi důležitým zaměstnavatelem v České republice.

Použitá literatura

1. AMSP. *Definice rodinného podniku v České republice*. [online]. [24.2.2021]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/01/Definice-rodinn%C3%A9ho-podniku-v-%C4%8Cesk%C3%A9-republice-ma_KORNB7JHLNBP.pdf
2. AMSP. *Projekt – „Svou cestou – Young Business“*. [online]. [31.01.2021]. Dostupné z: <https://amsp.cz/projekt-svou-cestou-young-business/>
3. Business Benefit. *Podnikatelské záměry*. [online]. [29.2.2021]. Dostupné z: <http://www.business-benefit.cz/podnikatelske-zamery.html>
4. Business info. *Asociace malých a středních podniků*. [online]. [27.01.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/asociace-malych-a-strednich-podniku-a/>
5. CSAS. *Podnikatelský plán krok za krokem*. [online]. [17.1.2021]. Dostupné z: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informace-Produkty/Ostatni_produkty_a_sluzby/Podnikatele_a_male_firmy/Prilohy/podnikatelsky_plan_krok_za_krokem_web.pdf
6. Czech Invest. *Aplikační výklad pro vymezení pojmů drobný, malý a střední podnikatel a postupů pro zařazování podnikatelů do jednotlivých kategorií*. [online]. [15.1.2021]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/getattachment/Sluzby-pro-male-a-stredni-podnikatele/Chcete->
7. Czech Invest. *Definice malého a středního podnikatele*. [online]. [14.1.2021]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-male-a-stredni-podnikatele/Chcete-dotace/OPPI/Radce/Definice-maleho-a-stredniho-podnikatele>
8. CZSO. *Český statistický úřad*. [online]. [01.03.2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
9. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
10. ČT 24, česká televize. *Platy státních zaměstnanců porostou, ale jen o 24 korun*. [online]. [02.03.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1133734-platy-statnich-zamestnancu-porostou-ale-jen-o-24-korun>
11. HAVLÍČEK, Karel. *Management & controlling: malé a střední firmy*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress., 212 s., ISBN 978-80-7408-056-2
12. Hospodářské noviny. *Platy ve veřejném sektoru rostou rychleji než mzdy ve firmách. Státní zaměstnanci si loni vydělali o dva tisíce méně*. [online]. [02.03.2021]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66558980-platy-ve-verejnem-sektoru-rostou-rychleji->

nez-mzdy-ve-firmach-zamestnanci-soukromych-spolecnosti-si-loni-vydelali-o-dva-tisice-mene

13. KENYON-ROUVINEZ, Denise a John. L. WARD, Rodinná firma: jak vybudovat, úspěšně vést a předat rodinný podnik. Přeložil Jiří OGROCKÝ. Brno: Barrister and Principal, 2016, 135 s., ISBN 978-80_7485-095-0
14. MPO. *Definice rodinného podniku*. [online]. [25.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/rodinne-podnikani/definice/definice-rodinneho-podniku--253096/>
15. MPO. *Tahounem v krizi jsou rodinné firmy*. [online]. [2.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/tahounem-v-krizi-jsou-rodinne-firmy---255067/>
16. MPO. *Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2019*. [online]. [3.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2021/1/Zprava-2019.pdf>
17. Národní portál. *Vítězové Equa Bank Rodinná forma roku 2020 vyhlášení*. [online]. [28.2.2021]. Dostupné z: <https://www.narodniportal.cz/vitezove-equa-bank-rodinna-firma-roku-2020-vyhlaseni>
18. Start-up jobs. *Nejlépe se start-upy mají v Německu, Česko je šesté v Evropě*. [online]. [23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.startupjobs.cz/newsroom/nejlepe-se-startupy-maji-v-nemecku-cesko-je-seste-v-evrope>
19. VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. *Podnikání malé a střední firmy*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. Expert (Grada)., 335 s. ISBN 978-80-247-4520-6.
20. ZAPLETALOVÁ, Šárka. *Podnikání malých a středních podniků na mezinárodních trzích*. Praha: Ekopress, 2015., 177 s., ISBN 978-80-87865-16-3